

Transpirance

Úvod

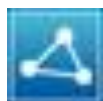
Protokoly a snímky

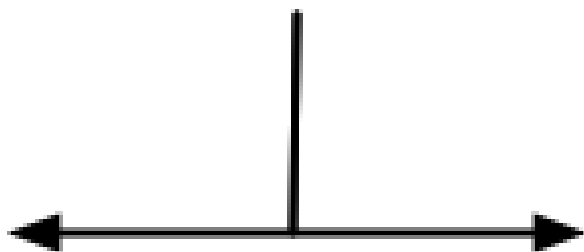
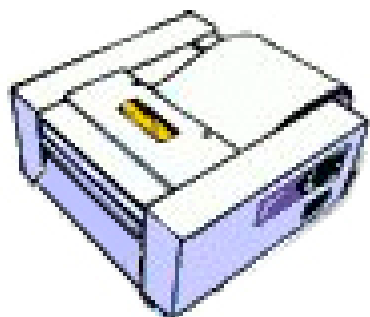
Tlačítko Snímek se používá, když chceme zachytit situaci na obrazovce SPARK Science Learning System.

Knihovna je místem, kde jsou v SPARK Science Learning System uloženy a prohlíženy Snímky

Tlačítko Sdílení se používá pro exportování nebo vytisknutí protokolu a pro jeho následné použití.

Tento obrázek slouží jako připomínka ke stisknutí a vytvoření Snímku poté, co zadáte Vaši odpověď.

Note: Možná si budete chtít vytvořit snímek titulní strany této práce jako obálku vašeho protokolu.

Laboratorní úloha

- Co je transpirace?
- Ovlivňují vnější vlivy, jako např. vítr, transpiraci?

Podklady

- Transpirace je odpařování vody z povrchu rostlin. Dochází k ní přes stomata na spodní straně listů.
- Stomata se otvírají a zavírají, a tím regulují množství vypařené vody
- Proti ztrátě vody se rostliny chrání, přizpůsobují svou stavbu např. voskovou kutikulou nebo tvarem listů.

Autotest

1. Rostliny jsou schopny regulovat ztrátu vody transpirací pomocí:
  - a) Zavírání stomat
  - b) Voskovanou kutikulou
  - c) Přizpůsobenými tvary listů
  - d) Prostě řeknou NE
  - e) A, B a C jsou správně
  - f) Ničím z výše uvedeného

Po zodpovězení otázky
nezapomeňte stránku uložit
pomocí ikony

Podklady

- Voda se pohybuje v rostlině pomocí pletiva xylem.
- Transport vody skrze xylem probíhá díky rozdílům v koncentraci molekul vody (vodní potenciál).
- Voda se odpařuje z listu skrz stomata, protože koncentrace molekul vody ve vzduchu je menší než uvnitř listu.
- Voda se dostává z xylemu do listů, protože v listech je menší koncentrace vody než v xylemu.
- Tím listy sníží koncentraci vody v xylemu, a ten ji zpětně navýší pomocí vody v kořenech.
- Kořeny nižší koncentraci zpětně navýší z půdy v jejich okolí.

Autotest

2. Kterým pletivem proudí voda v rostlinách?

a) xylem

b) phloem

c) kutikula

d) půda

e) parenchyma

Bezpečnost

- Dodržujte všechny běžné laboratorní postupy.
- Opatrně používejte nůž nebo žiletku při krájení stonku rostliny.
- Nedopusťte, aby se do čidla barometru dostala voda.

Výbava a pomůcky

Připravte si všechny tyto pomůcky před zahájením laboratorní práce.

- Tlakoměr
- Prodlužovací kabel čidla
- Laboratorní stojan
- Svorka
- Trojprstá svorka
- Pipeta
- Plastová trubička, ~50cm
- Nůž nebo žiletka
- Větrák
- Mísa
- Glycerin, 1 mL
- Vazelína, 2-3 g
- Sazeničku rostliny
- Voda, 1 L

Správná posloupnost

A. Záznam dat bez proudění vzduchu.

B. Nastavení veškerého vybavení.

C. Záznam dat při proudění vzduchu.

D. Analyzuj data a urči jestli proudění způsobuje změny transpirace.

Kroky nalevo jsou částmi postupu pro tento laboratorní pokus. Jsou uvedeny v nesprávném pořadí. Urči správné pořadí kroků, pak udělejte snímek této strany.

Nastavení: Bez proudění vzduchu

1. Připojte tlakoměr na prodlužovací kabel a zapoj do SPARK Science Learning System.
2. Kápněte 1 kapku glycerinu na špičku konektoru a tuto špičku vložte do konce plastové trubičky.
3. Nožem nebo žiletkou uřízněte stonek rostliny 2-3 cm nad zemí. Okamžitě ponořte uříznutý konec do misky s vodou.
4. Uříznutý konec zastříhňte pod úhlem 45° . Celou operaci provádějte pod vodou.

O1: Proč myslíte, že je důležité, aby byl uříznutý stonek stále pod vodou?

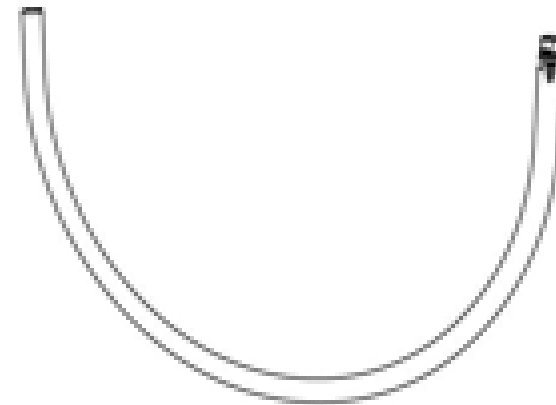
Nastavení: Bez proudění vzduchu

5. Ohněte kus plastové trubky do U-tvaru a pomocí pipety ji naplňte vodou.
6. Ponořte trubičku do misky s vodou a vložte odříznutý stonek rostliny do otevřeného konce trubičky.

Poznámka: Stonek by měl být v trubičce upevněn poměrně těsně. Zamezte vytvoření vzduchových bublin v trubičce.

7. Vyzvedněte trubičku a rostlinu z vody a udržujte přitom U-tvar. Upravte úroveň trubičky tak, aby byla 2-3cm pod koncem konektoru. Voda bude vytékat z otevřeného konce trubičky.

Poznámka: Ujistěte se, že rostlina je stále v kontaktu s vodou

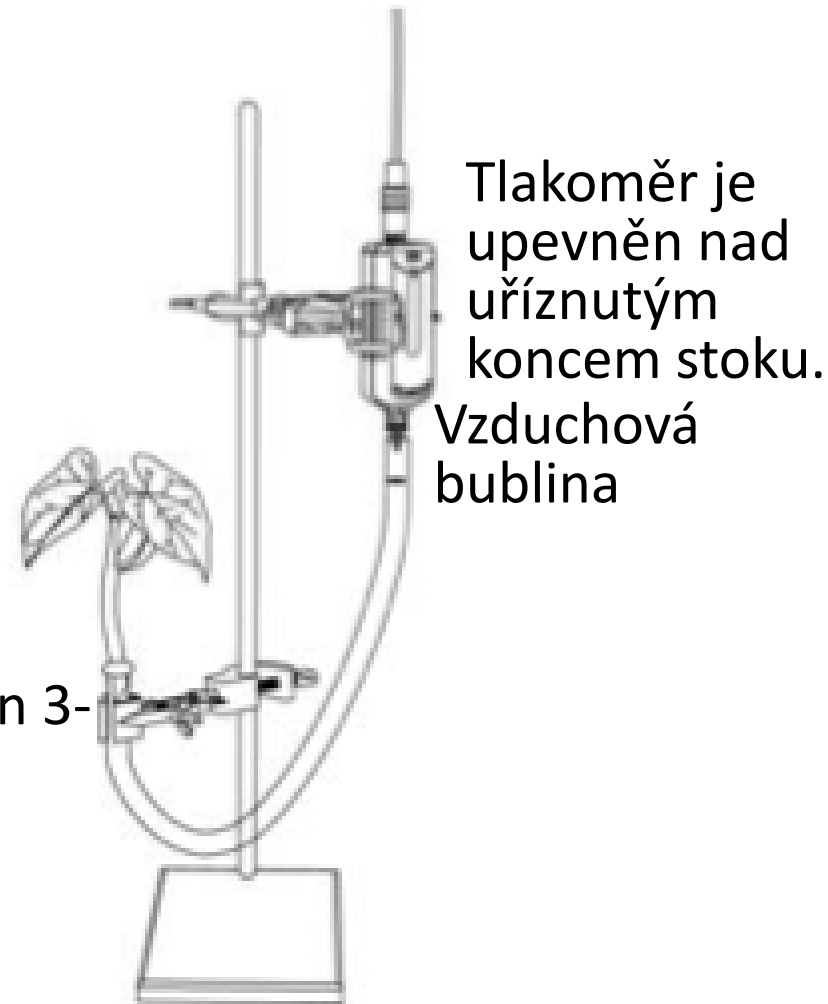
Nastavení: Bez proudění vzduchu

8. Naneste velké množství vazelíny na konec stonku, abyste vytvořili těsnění mezi stonkem a trubičkou.

Poznámka: Jestliže voda uniká, není těsnění dostatečné.

9. Připevněte tlakoměr a U-trubičku na stojan (viz obrázek).

Uříznutý konec stonku je upevněn 3-5cm pod tlakoměrem.

Nastavení: Bez proudění vzduchu

10. Připojte konektor upevněný v trubičce na tlakoměr. Přitlačte a otočte konektorem, dokud nezacvakne. Udržujte vzdálenost 2-3cm mezi hladinou vody a tlakoměrem, aby voda nedosáhla na tlakoměr.

Odpovězte na otázku a pokračujte na další stránku.

O2: Proč utěsňujeme trubičku vazelínou?

Co by se stalo, kdyby stonek rostliny přišel do kontaktu s vazelínou?

O3: Co se stane s tlakem v trubičce, až nastane transpirace?

*Zakreslete svůj odhad do připraveného grafu.

*K zakreslení odhadu:

1. Klikněte na pro otevření palety nástrojů.
2. Klikněte na poté prstem zakreslete svůj odhad.
3. Klikněte na pro ukončení.
4. Jestliže jste udělali chybu, klikněte na pro vymazání.

Sbírání dat: Bez proudění vzduchu

1. Klikněte na pro zahájení sběru dat.
2. Sbírejte data po dobu 600s a klikněte na pro ukončení záznamu.
3. Obnovte tlak v trubičce na původní hodnotu opatrným rozepnutím a znovupřipojením konektoru.

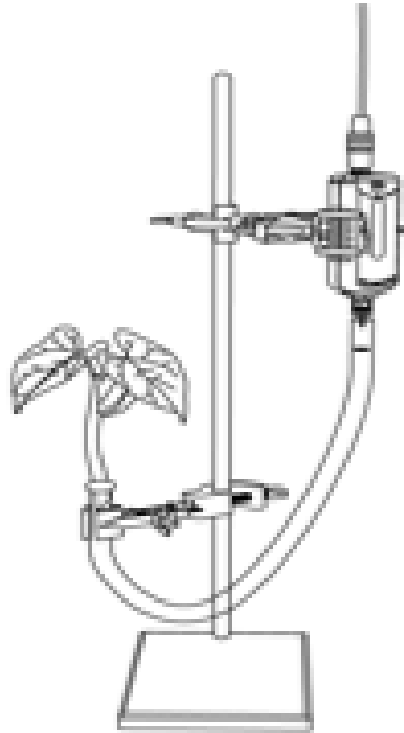
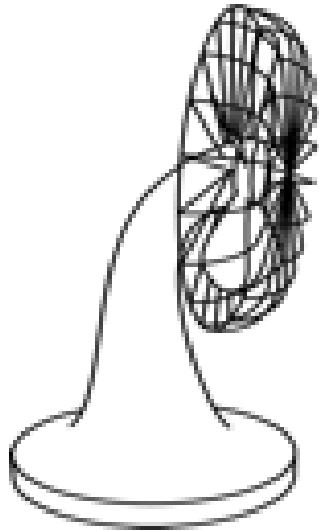
O4: Proč je nezbytné obnovit tlak v trubičce před zahájením dalšího pokusu?

O5: Co je řízená proměnná veličina v tomto experimentu?

Nastavení: Proudění vzduchu

1. Nechejte nastavení celého zařízení jako při předešlém pokusu.
2. 1m od rostliny umístěte větrák.
3. Zapněte větrák na nízký stupeň, aby byla rostlina obtékána proudem vzduchu.

O6: Jakou přírodní podmínku simulujeme pomocí větráku?

O7: Co se stane s tlakem v trubičce, když na rostlinu bude foukat větrák? Nakreslete svůj odhad do grafu.*

*K zakreslení odhadu:

1. Klikněte na pro otevření palety nástrojů.
2. Klikněte na poté prstem zakreslete svůj odhad.
3. Klikněte na pro ukončení.
4. Jestliže jste udělali chybu, klikněte na pro vymazání.

Sbírání dat: Bez proudění vzduchu

1. Klikněte na pro zahájení sběru dat.
2. Sbírejte data po dobu 600s a klikněte na pro ukončení záznamu.
3. Obnovte tlak v trubičce na původní hodnotu opatrným rozepnutím a znovupřipojením konektoru.

Analýza dat

1. Přizpůsobte měřítko grafu své obrazovce.

*Změna měřítka grafu:

1. Klikněte na pro otevření palety nástrojů.
2. Klikněte na pro měřítko grafu.
3. Jestliže potřebujete manuálně změnit měřítko, klikněte na jedno z čísel na ose a potáhněte ho dolů.

Analýza dat

2. Určete počáteční, konečný tlak a tlakový rozdíl* pro každý pokus.

Poznámka: Zapište tyto hodnoty na následující stranu.

* Nalezení rozdílu mezi dvěma hodnotami.

1. Klikněte na pro otevření palety nástrojů.
2. Klikněte na a potom označte 2 body v tabulce.
3. Srovnejte za použití obou tlačítek a potom klikněte na .
4. Klikněte na pro zobrazení rozdílu.

Analýza dat

3. Zapište do tabulky počáteční a konečný tlak pro každý pokus.

*Vložení dat do tabulky:

1. Klikněte na pro otevření palety nástrojů.
2. Klikněte na pak klikněte na buňku v tabulce, aby se podsvítila žlutě.
3. Klikněte na pro otevření obrazovkové klávesnice

Data Analysis

4. Spočítejte transpirační poměr pro každý pokus.

Pokyn: Změna tlaku/změna času

*Vložení dat do tabulky:

1. Klikněte na pro otevření palety nástrojů.
2. Klikněte na pak klikněte na buňku v tabulce, aby se podsvítila žlutě.
3. Klikněte na pro otevření obrazovkové klávesnice

Analýza

1. Odpovídá pokles tlaku větším nebo menším ztrátám vody přes stomata rostliny?

Analýza

2. Vysvětli jak větrák ovlivňuje míru transpirace? Jaký přírodní jev to zobrazuje?

Syntéza

1. Uved' některé speciální formy přizpůsobení, které rostlina používá ke snížení ztrát vody přes listy.

Syntéza

2. Očekávali byste, že všechny rostlinné druhy budou mít za stejných podmínek stejnou úroveň transpirace? Vysvětlete.

Syntéza

3. Myslíte, že pro proces transpirace jsou důležitější listy nebo stonky?
Vysvětlete.

Syntéza

4. Byla by úroveň transpirace vyšší u jehličnanů nebo u listnatých stromů?
Vysvětlete.

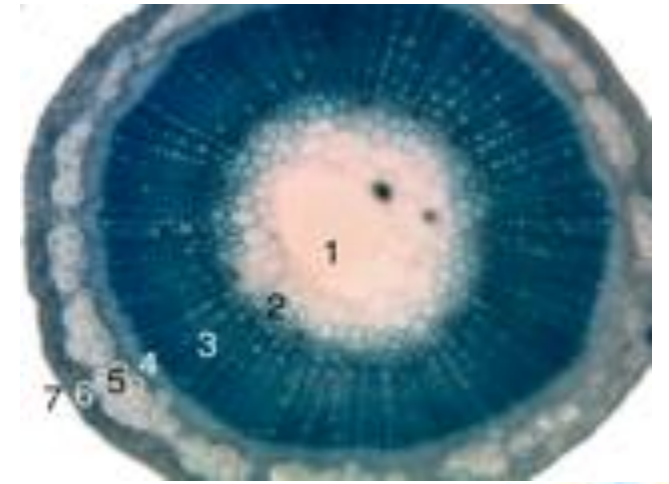
Syntéza

5. Jak myslíte, že by vypadaly výsledky, kdybyste před začátkem sběru dat odstranili z rostliny listy? Jak to odpovídá vašim znalostem o transpiraci?

Vícenásobný výběr

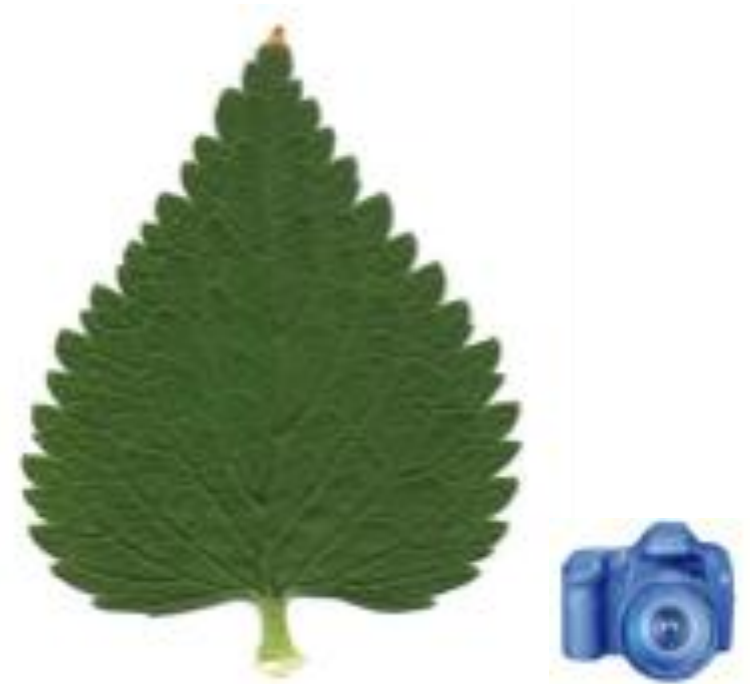
1. Co z následujícího popisuje úděl většiny vody spotřebované rostlinou?
  - a) Je využita jako rozpouštědlo.
  - b) Je využita jako zdroj vodíku pro fotosyntézu.
  - c) Je ztracena při transpiraci.
  - d) Umožňuje natahování buněk.

Vícenásobný výběr

2. V které části rostliny probíhá většina transpirace?
- a) kořeny
  - b) listy
  - c) stonky
  - d) ve všech částech rostliny stejně

Vícenásobný výběr

3. Většina transpirace probíhá přes:

- a) stomata
- b) epidermis
- c) kutikulu
- d) lýko

Vícenásobný výběr

4. Co z následujícího neovlivňuje transpiraci?
- a) teplota
  - b) vlhkost
  - c) vítr
  - d) barva listů

Blahopřejeme!

Dokončili jste laboratorní úlohu.

Nezapomeňte, prosím, uklidit laboratoř a odevzdat své protokoly.

Zdroje

Obrázky jsou převzaty z materiálů PASCO, veřejně přístupných klipartů nebo ze zdrojů Wikimedia Foundation Commons

<http://pdphoto.org/PictureDetail.php?mat=pdef&pg=5528>

http://www.openstockphotography.org/image-licensing/wind/USDA_windmills.jpg

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:A_CDP_4.JPG

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stem-histology-cross-section-tag.svg>

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lamium_album_scan.jpg

http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:Lassen_meadow_caldera.jpg

<http://www.flickr.com/photos/jurvetson/1575475/>